

Handläggare
Sofia Ferrer
Telefon: 08-50822368

Till
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd
2024-01-25

Betänkande - För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66)

Yttrande till kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Ärendet gäller en remiss från kommunstyrelsen gällande betänkande av utredningen För barn och unga i samhällsvård. Förvaltningen är positiv till utredningens förslag.

Bakgrund

I oktober 2021 gav regeringen i uppdrag åt en särskild utredare att se över och föreslå åtgärder för hur kvaliteten i vården kan öka när barn och unga placeras i familjehem, jourhem, stödboende och hem för vård eller boende (HVB) inklusive särskilda ungdomshem, med stöd av socialtjänstlagen (SoL) och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Uppdragets syfte var att säkerställa att barn och unga som placeras garanteras trygghet, säkerhet och god vård. Utredningen lämnar förslag hur kvaliteten i vården kan säkerställas och hur stödet till barn och unga kan förbättras när vården upphör. Utredningen analyserar familjehemmens förutsättningar att ge god vård och lämnar förslag hur tillgången till fler lämpliga familjehem kan öka, hur kunskapen om kvaliteten i vården kan öka lokalt och nationellt samt föreslår åtgärder och författningsändringar. Utredningen har även sett över vårdkedjan som helhet, specifika delar kring vården samt uppföljningen och barns delaktighet.

Ärendet

Benämning

Utredningen föreslår att termen ”samhällsvård” införs i SoL och ersätter andra benämningar för vård av barn och unga i familjehem, stödboende, HVB-hem, vård i enskilt hem och vård med stöd av LVU. Termen ”samhällsvård” utgår från det särskilda

samhällsansvar som följer av ett beslut om heldygnsvård och förtydligar en skillnad mellan denna typ av vård och öppna insatser i hemmet.

Ansvarsfördelning

Utredningen anser att kommunernas ansvar för samhällets vård av barn och unga ska bevaras och utvecklas, medan statens insatser ska stärkas och samordnas i högre utsträckning än idag. Den ökade samordningen ska avse kunskap om metoder, arbetssätt och andra förutsättningar för god kvalitet i vården, aktiviteter för rekrytering, utredning och utbildning av familjehem. Aktiviteter för kompetensutveckling och kompetensförsörjning inom området samt uppföljning och analys av behov, insatser och resultat ska utvecklas. Socialstyrelsen föreslås få i uppgift att stödja och samordna statens stöd till kommuner och regioner i ett flertal processer kring samhällsvården. Socialstyrelsen föreslås även ansvara för att samordna, utveckla och förvalta en nationell uppföljningsstruktur.

Utredningen föreslår att samma grundläggande skyldigheter för innehållet i vården ska gälla oavsett var vården ges, om den ges med eller utan samtycke och oavsett barnets eller den unges ålder. Vården ska ges med omtanke under gynnsamma förhållanden, med möjlighet till råd, stöd och hjälp utöver det som ges inom placeringen. Behov av kontakt med närstående ska tillgodoses, stöd ska ges till utbildning och behov av hälso- och sjukvård samt tandvård ska tillgodoses.

Utredningen föreslår ett förtydligande av de regler i SoL som innebär att barn och unga i samhällsvård ska få en särskilt utsedd handläggare som bland annat ska ansvara för att barnet eller den unge får information och ges möjlighet att vara delaktig i utformandet av vården. Utredningen föreslår även nya bestämmelser i SoL om att socialnämnden ska besluta om var barnet eller den unge ska vistas under vårdtiden.

LVU i det egna hemmet

Vård enligt LVU kan ges i det egna hemmet och utredningen föreslås att det klargörs att samma krav ska ställas på den vården som på annan samhällsvård och att socialnämnden har samma ansvar oavsett var vården utförs. För unga som vårdas med stöd av § 3 LVU (som sker utifrån den unges eget beteende) får socialnämnden besluta om särskilda villkor så som att den unge ska ta emot insatser och lämna relevanta prover för att få vårdas i det egna hemmet. För att LVU i hemmet ska kunna användas på ett mer planerat och systematiskt sätt föreslår utredningen att den

nuvarande begränsningen om att vården alltid ska påbörjas utanför det egna hemmet tas bort.

Vårdens genomförande

När det gäller socialnämndens ansvar att följa vården anser utredningen att reglerna i SoL behöver bli tydligare och att bestämmelserna ska kompletteras med att socialnämnden särskilt ska uppmärksamma barnets eller den unges hälsa, utbildning, utveckling, beteende, sociala relationer samt eventuell utsatthet för våld. Enskilda samtal ska erbjudas i den omfattning som är lämplig med hänsyn till behov och önskemål. Under det första året i samhällsvård ska socialnämnden erbjuda kontakt minst en gång per månad och därefter men minst en gång var sjätte månad. Vid behov ska information från skola, hälso- och sjukvård samt tandvård inhämtas och dessa instanser ska lämna information av betydelse.

Utredningen föreslår en ny bestämmelse i SoL om att socialnämnden, när samhällsvård inleds för första gången, ska verka för att vårdnadshavarna i minst två år får stöd utifrån de skäl som föranledde vården och främja kontakt med barnet.

Socialnämnden föreslås minst en gång var sjätte månad överväga om behovet av vård har förändrats och om behovet av vård och stöd tillgodoses.

Nuvarande bestämmelse om att vård enligt LVU alltid ska påbörjas utanför det egna hemmet tas bort.

Familjehem

Utredningen anser att det behövs en enhetlig definition av familjehem som också omfattar jourhem och andra typer av familjehem. Den enhetliga definitionen bör, enligt utredningen, kompletteras med familjehemskategorier som anger skillnaderna mellan nätverkshem, allmänt familjehem, jourhem och förstärkt familjehem. Införande av kategorier skapar tydlighet om förutsättningar för familjehemmen. Det innebär att familjehemsvård kan vara ett alternativ till institutionsvård. Utredningen föreslår att socialnämnden ska undersöka om barnet eller den unge kan vårdas hos någon i sitt nätverk och att nämnden alltid ska inleda utredning om någon har anmält intresse för att få tillstånd till att bli nätverkshem. Det föreslås att socialnämnden ska ge familjehem utbildning, handledning, stöd och annan hjälp som är anpassad till deras uppdrag. För att förebygga sammanbrott ska sådana insatser ges särskilt intensivt under det första året av varje placering. Stöd ska dessutom finnas tillgängligt dagtid under vardagar samt under kvällar och helger.

Tillstånd och register

Utredningen föreslår att krav på tillstånd införs i SoL för familjehem som ett steg mot ökad kvalitet i familjehemsvården. Socialnämnden ska besluta om tillstånd och beslutet kan inte delegeras till tjänsteperson. För att få tillstånd krävs att den som ansöker om det har genomgått en av socialnämnden anvisad familjehemsutbildning. Socialstyrelsen får i uppdrag att ta fram underlag för utbildningen och stödja kommunerna i införandet. Om förutsättningar att vara familjehem inte längre finns föreslår utredningen att det ska vara IVOs uppgift att återkalla tillståndet.

Utredningen föreslår vidare att ett register över familjehem ska inrättas, dessa ska ge information vilka kategorier familjehemmet har tillstånd för och vilka förutsättningar som föreligger för att ta emot barn och unga i behov av placering.

Ärendets beredning

Ärendet är berett inom avdelningen för individ och familjeomsorg och tas upp i förvaltningsgrupp den 16 januari.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till de förslag som lyfts i utredningen. Flera av dem gör förvaltningen redan idag, så som att barnet har en särskild handläggare och det ges stöd för den problematik som föranleder vård. Förvaltningen ser det ändå som positivt att detta regleras i lagtext vilket ger en tydlig signal till kommuner, föräldrar och deras ombud.

Förvaltningen välkomnar förslaget att nuvarande begränsning om att vård LVU alltid ska påbörjas utanför det egna hemmet tas bort. Placering av barn hos en vårdnadshavare som ej är boendeförälder är ofta är önskvärd gällande yngre barn och kan vara gynnsam ur flera perspektiv.

Om ett familjehem inte har tillräcklig kunskap om vad som förväntas i uppdraget kan det i förlängningen leda till att barnet måste omplaceras. Förvaltningen ser det därför som positivt att genomförd utbildning är ett krav för tillstånd och att utbildning ökar förutsättningarna för att godkända familjehem klarar uppdraget på tillfredsställande sätt. Det välkomnas att Socialstyrelsen föreslås utveckla utbildningen och ansvara för att utbilda kommunerna, vilket ökar likställigheten över landet.

Idag saknas möjligheter att överblicka vilka familjehem som finns tillgängliga. Med de krav på tillstånd och register som utredningen föreslår kommer en sådan överblick att ge högre grad av pålitlig information än vad som är tillgänglig i dag, samt ger bättre

förutsättningar att hitta lämpliga hem. Förvaltningen vill i sammanhanget uppmärksamma att det bör förtydligas om den som ansöker om tillstånd för att erbjuda jourhem också omfattas av krav på att genomgå utbildning.

Tillstånd kan enligt förslaget medges för flera kategorier av familjehem samtidigt. Förvaltningen vill därför uppmärksamma att det bör göras tydligt om ett hem kan vara familjehem och jourhem samtidigt. Om så är fallet kan det leda till en problematisk situation för familjehemsplacerade barn i de fall omedelbara jourhemsplaceringar sker parallellt. Detta då barn, och i synnerhet placerade barn, har behov av kontinuitet och förutsägbarhet.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som sitt yttrande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Lee Orberson
stadsdelsdirektör

Yvonne Kokkola
avdelningschef

Bilagor

Remissunderlag För barn och unga i samhällsvård.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Lee Orberson, stadsdelsdirektör	2024-01-09
Yvonne Kokkola, avdelningschef	2024-01-09